

Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen vuonna 2020

Painopisteiden valintaa

Keväällä 2020 työstettiin Päijät-Hämeeseen maakunnalliset hyte-kärjet (= hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet) vuosille 2020–2025: 1. mielen hyvinvointi, 2. osallisuus ja yhteisöllisyys, 3. arjen turvallisuus, 4. päihteettömyys ja terveelliset elintavat. Hartolassa hyte-työn erityisiksi painopisteiksi vuosille 2020–2021 valittiin näistä mielen hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Hartolan turvallisuussuunnitelma hyväksyttiin alkuvuonna lautakunnissa, hallituksessa ja valtuustossa. Turvallisuussuunnitelman toteutumista tarkasteltiin syksyllä johtoryhmässä. Yksittäisiä toimenpiteitä on tehty lukuisia, isoimpana ja myös työllistävimpänä puutteena nähtiin edelleen joistakin julkisista tiloista uupuvat ajantasaiset pelastussuunnitelmat.

Lasten ja nuorten parissa toimiville järjestettiin Turva10 -koulutus, joka sisältää puheeksi oton ja varhaisen tunnistamisen työvälineet turvallisuuteen liittyvissä teemoissa. Neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa alettiin kirjaamaan lähisuhdeväkivallan puheeksi otto sekä mahdollinen mini-interventio ja ohjaaminen eteenpäin. Varhaiskasvatuksessa järjestettiin turvakävelyt lapsille ja sisään suojautumisen harjoitukset henkilökunnalle, ja turvallisuus oli myös perheiden illoissa aiheena. Varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa on harjoiteltu tunne- ja turvataitoja.

Mielenterveyden edistämisen osalta käytiin läpi Hyvän mielen kunta -tarkistuslistaa kunnille. Koulutuksia suunniteltiin, mutta koronavirusepidemia ja Päijät-Hämeen laajuisen Yhdessä mielessä -hankkeen suunnitelma saivat lykkäämään kunnan omien koulutusten järjestämistä. Hartola on mukana tässä mielenterveyden ja mielenterveysosaamisen edistämiseen tähtäävässä hankkeessa, joka sai rahoituksen loppuvuonna 2020.

Lapset ja nuoret

Varhaiskasvatuksessa on korona-rahalla on palkattu toinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1.8.2020-31.7.2021 (2 pv / kk) tukemaan lasten kehitystä korona- kriisin seurausten lieventämiseksi ja pienryhmätoiminnan kehittämistä. Keväällä järjestettiin nepsy-koulutus Vantun henkilöstölle ja kotona työskentelevälle perhepäivähoitajalle, ja seudullinen lääkehoitosuunnitelma otettiin käyttöön varhaiskasvatuksessa syksyllä 2020.

Yhtenäiskoululla moniammatillisten oppilashuoltoryhmien merkitys on lisääntynyt korona-aikana entisestään. Korona lisännyt oppimisen tuen tarvetta ja oppilashuollon työmäärää. Koulupoissaoloihin puuttumisen mallia on täsmennetty ja selvennetty entisestään. Perusopetuksessa avustusta saatiin vuonna 2020 esi- ja perusopetuksen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen. Yhtenäiskoululla käynnistettiin ryhmämuotoista toimintaa yhteistyöllä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän arjen tuen palveluiden kanssa. Phhykyssä käynnistettiin loppuvuonna vaativan erityisen tason konsultaation tiimi, johon olla yhteydessä mikäli konsultaation tarvetta, ei edellytä asiakkuutta lapselta.

Alkuvuonna työstettiin koululle harrastusiltapäivää ns. Islannin mallin pohjalta. Koronavirusepidemia kuitenkin keskeytti suunnittelutyön, ja asiaan palattiin loppuvuonna valtakunnallisen Harrastamisen Suomen mallin myötä. Marraskuussa räätälöitiin hankehakemus kevätkauden 2021 pilottiin, ja saatiin 26 000 euroa avustusta maksuttomien harrastusmahdollisuuksien kehittämiseen ja toteuttamiseen lapsille koulupäivän yhteydessä.

Erityisavustuksella vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaharrastuksiin tuettiin yksittäisten lasten liikuntaa. Avustuksen käytölle haettiin ja saatiin jatkoaikaa vuodeksi 2021.

Syyskuussa järjestettiin lapsiperheköyhyydestä keskustelutilaisuus, ns. ilmiöpöytä. Pöydän ääreen kutsuttiin laajasti alueen toimijoita, ammattilaisista päättäjiin ja kolmannen sektorin toimijoihin. Illan aikana keskusteltiin ilmiön monitahoisuudesta, syistä ja seurauksista, sekä mahdollisista toimenpiteistä. Yhtenä keskeisenä asiana nähtiin kynnyksen madaltaminen varhaisen tuen palveluihin ja tiedotuksen lisääminen. Loppuvuonna työstettiin palvelukarttaa lapsiperheiden palveluista, ja prosessi huomattiinkin todella hyödylliseksi, sillä edes ammattilaisilla ei ollut tarkkaa käsitystä millaisia palveluja alueella tarjotaan.

Lasten ja nuorten ylipainosta saatiin ajantasaista tilastotietoa. Tämän pohjalta käytiin keskustelua mm. harrastustoiminnan ja vanhempien toiminnan merkityksestä ja suunniteltiin perheliikuntaryhmää ja liikuntahankkeen toimenpiteitä.

Vuonna 2020 kiinnitettiin huomiota varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ravitsemukseen ja ravitsemussuositusten toteutumiseen. Asiasta tehtiin selvitys ja kysely. Ateriapalvelujen kilpailutuksessa kiinnitettiin enemmän huomiota ravitsemuksen laatuun.

Koulunuorisotyöhön haettiin avustusrahaa, ja saatiin kahden vuoden hankkeelle 80 000 euroa yhdessä Sysmän kunnan kanssa. Koulunuorisotyöntekijä aloitti alkuvuonna 2021.

Työllisyys

Pienten kuntien elinvoimaa -hanke käynnistyi helmikuussa 2020. Hankkeessa kehitetään koulutuksen ja yhteistyön avulla reunakuntien työvoiman saatavuutta, työllistymistä ja alueen elinvoimaisuutta. Tukirinki-hanke käynnistyi myös alkuvuonna 2020, tässä hankkeessa tarkoituksena on tukea osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien, maahanmuuttajien ja nuorten työllistymistä. Te-toimistosta ohjautuville asiakkaille rakennetaan soveltuva työllistymisen polku avoimille työmarkkinoille tai opiskelujen pariin. Tarvittaessa polku voi johtaa myös muiden palvelujen piiriin.

Loppuvuonna 2020 käynnistyneen TKT - Työkuntoisena ja -kykyisenä Työelämään -hankkeen tavoitteena on päijäthämäläisten työttömien terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen, sekä työllistymisvalmiuksien parantaminen vaikuttamalla työkuntoon ja -kykyyn. Nuorten työpaja Signaaliin ja toimintakeskukselle on räätälöity oma yhteinen ryhmä, jossa käydään keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia osa-alueita läpi. Käytössä on mm. kykyviisari.

Työllisyyskoordinaattori-kokeilu käynnistyi elokuussa 2020. Tehtävä on 50 % työajalla, ja siihen kuuluu tavata pitkäaikaistyöttömiä ja ohjata heitä eteenpäin esim. työmarkkinoille, työkokeiluun tai opiskeluun.

Ikäihmiset

Asiakkaille maksuton palvelu- ja asiointiliikenne käynnistettiin kokeiluna syyskaudella 2020.

Ikäihmisten kaatumisten ehkäisyksi yli 65-vuotiaille jaetaan talvikaudella 2020–2021 maksutta liukuesteet kenkiin. Menekki on ollut suurta, heti marraskuussa kolmannes Hartolan ikäihmisistä oli hakenut itselleen liukuesteet.

Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelman 2021–2024 valmistelu aloitettiin, ja yli 65-vuotiaille hartolalaisille tehtiin aiheeseen liittyvä kysely.

Asiointiavustaja-toiminta oli tauolla keväästä syksyyn koronavirusepidemian vuoksi.

Ehkäisevä työ

Kotisivuille lisättiin alkuvuonna Tukipalveluita -otsikon alle yhteystietoja erilaisiin tukipalveluihin; puhelinnumeroita, nettisivuja ym. Tehtiin myös laajempi esite eri tukipalveluista, joka löytyy saman otsikon alta.

EHYT ry:n Ensihuoli -koulutusta päihteiden käytön puheeksi ottoon mainostettiin ja siihen osallistuttiin.

Varhaiskasvatuksessa ja koululla järjestettiin päihteisiin liittyen varhaisen tunnistamisen ja puheeksioton koulutusta, myös lastensuojeluun ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyviä asioita käsiteltiin.

5. ja 6. luokkalaisille järjestettiin työpaja HuuMa -hankkeen kautta. Lapset suunnittelivat huoltajille tilaisuutta, jossa käsitellään päihteitä.

Johtava sosiaalityöntekijä ja kuraattori antoivat Lähilehteen haastattelun lastensuojeluun liittyvistä asioista. Jutussa korostettiin, että tavoitteena on saada tukea perheelle, kerrottiin varhaisemman tuen merkityksestä, ja tavoitteena oli myös tehdä avun hakeminen hyväksyttävämmäksi.

Kunnan työntekijöiden yhteisistä Savuton kunta -käytännöistä sovittiin, ja vuoden 2021 talousarvioon varattiin rahaa työntekijöiden nikotiinikorvaushoitoihin.

Osallisuus ja yhteistyö

Johtoryhmä jalkautui elokuussa torille, ja syksyllä järjestettiin kuntalaistilaisuus torilla torin kehittämiseen liittyen. Osallistuvaa budjetointia ideoitii, ja koronatiedotukseen, yleiseen tiedotukseen ja kotisivuihin liittyvä kysely toteutettiin kesällä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa havaittiin tarpeita uudelleen organisoimiseksi, ja sen järjestämistä selvitettiin monesta näkökulmasta. Asiasta tehtiin myös vaikutusten ennakkoarviointi eli EVA päätöksentekoa tukemaan.

Yhdistysilta marraskuussa, jossa aiheena oli varsinkin harrastamiseen liittyviä asioita.

Hartola oli edustettuna Kuntaliiton järjestämässä kutsutilaisuudessa ”Sosiaalisen kestävyuden pyöreän pöydän keskustelu 9.6.2020”.

Laajan hyvinvointikertomuksen 2021–2025 kertomusosiota koostettiin loppuvuonna 2020.

Kuningaskunnan elämyskonseptit -hanke päättyi helmikuussa 2020. Osana hanketta luotiin Hartolan kunnan matkailustrategia 2020–2025.

Asuinympäristö

Keskusta-alueen viihtyisyyttä ja turvallisuutta on parannettu monin tavoin, viimeisimpänä pusikoitumisen vähentämistä ja ylitiehen puuston harventamista sekä torialueen kehittämistä.

Yhtenäiskoululla uudisrakentaminen käynnistyi vuonna 2020 ja on edennyt suunnitelmien mukaan.

Yleisurheilukentän kunnostus saatiin valmiiksi.

Sataman ja Jääsjärven/Rautaveden kalastusmatkailun kehittämiseen haettiin ja saatiin Leader-avustusta. Hanke edistää sataman turvallisuutta ja hyödynnettävyyttä, sekä parantaa kuntalaisten ulkoilumahdollisuuksia. Hankkeessa on huomioitu laajasti liikuntarajoitteisten pääsy luontokohteisiin.

Sote-palvelut

Alkuvuonna selvityksessä oli mahdollinen yhteistyö vastaanottotoiminnan toteutuksesta Sysmän ja Terveystalon kanssa, mutta se ei ollut Sysmän ja Terveystalon sopimuksen vuoksi mahdollista. Hammashuollon palvelut heikentyivät keväällä koronavirusepidemiasta ja työntekijätilanteesta johtuen, mutta tilanne korjautui loppuvuonna 2020.

Ilmoituksia sosiaalihuollon tarpeesta tehtävä myös työikäisistä ja eläkeläisistä, mikäli tietoon tulee huolta elämänhallinnasta ja pärjäämisestä.

PHHYKY kilpailutti sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain ja erityishuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden välitystoiminnan sekä kuljetukset. Näiden osalta tuli muutoksia kuljetusten välitystoimintaan 30.3.2020 alkaen. Kuljetusten saatavuudessa oli hetken ongelmia keväällä 2020, mutta ne helpottivat kesällä. Syksyllä selvitettiin haasteita invataksilla toteutettavien KELA-kyytien saatavuudessa.

Käytäntö hoitoon ohjautumisessa psykiatriselle sairaanhoitajalle muuttui alkuvuonna siten, että hoitoon pääsyyn tarvitaan diagnoosi. Muutos nähtiin merkittävänä heikennyksenä perustason mielenterveyspalveluiden kynnyksettömässä saatavuudessa ja mielenterveysongelmien ehkäisyssä. Asiasta oltiin yhteydessä hyvinvointiyhtymään ja otettiin puheeksi myös palvelusopimusneuvottelussa kesäkuussa.

Päihdehoitajan palveluiden saatavuus parani merkittävästi loppuvuonna 2020 aiempaan verrattuna. Nuorten aikuisten ja työikäisten sosiaalihuollon henkilöstöresurssi ja yhteistyö kuntaan parantui huomattavasti vuonna 2020, ja ohjautuvuus palvelutarvearviointiin on erittäin hyvää. Koululla kaivataan edelleen enemmän yhteistyötä sosiaalihuollon kanssa. Koulupsykologin palvelut saatiin järjestettyä toimiviksi vuonna 2020. Varhaiskasvatuksessa pienten lasten /perheiden osalta psykologipalveluja ei valitettavasti ole vieläkaan Hartolassa tarjolla. Puheterapian saatavuudessa on ongelmia, ja arviointikäynnit toteutetaan Lahdessa, minne osa perheistä ei lähde. Myös toimintaterapian saatavuudessa on ongelmia.

Koronaviruspandemia

Alkuvuonna 2020 leviämään lähti koronaviruspandemia. Suomeen julistettiin maaliskuussa poikkeusolot ensimmäistä kertaa sota-aikojen jälkeen, ja 70 vuotta täyttäneille asetettiin erityisrajoitus pysyä

karanteeninomaisissa oloissa. Perusopetus siirtyi etäopetukseen pienimpiä koululaisia lukuun ottamatta, ja monet toiminnot, kuten harrastukset, joutuivat tauolle. Ruoka-annosten anto ja jako kuljetusoppilaille kotipysäkillä sai kiitosta. Koronaviruksen aiheuttama covid-19-tauti on erityisen vaarallinen ikäihmisille ja riskiryhmiin kuuluville, ja rajoitusten ja suositusten tarkoituksena on suojata erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia. Kunnassa organisoitiin nopeasti vapaaehtoisten ja kunnan työntekijöiden järjestämä asiointiapu ikäihmisille ja sairastuneille sekä karanteenissa oleville. Lisäksi soitettiin jokaiselle 70 vuotta täyttäneelle hartolalaiselle, tiedustellen heidän hyvinvointiaan sekä mahdollista palvelujen ja avun tarvetta. Tiedotusta on tehty runsaasti, myös poikkeusolojen päättymisen jälkeen kesäkuusta 2020 eteenpäin tiedotusta on tehty ajantasaisesti niin kotisivuilla ja facebookissa kuin Lähilehdessä ja satunnaisemmin Itä-Häme -lehdessä.